

L'ESTACIÓ METEOROLÒGICA DE TIVISSA: 88 ANYS D'HISTÒRIA CONTINUATS

OSCAR SALADIÉ BORRAZ

*Secció d'Història Natural del CERE. Llicenciat en Geografia i Història.
Grup de Climatologia de la Unitat de Geografia de la URV*

INTRODUCCIÓ

En els darrers anys han aparegut gran quantitat d'estudis sobre el tema del canvi climàtic. Documentació de variacions i canvis de la temperatura global i hemisfèrica en superfície ha estat recentment el tòpic de nombrosos estudis (Karl *et al.*, 1994). Un exemple és el registre de temperatura global usat per monitoritzar l'estat del sistema climàtic, desenvolupat pel Climatic Research Unit (CRU) de la Universitat d'East Anglia. L'indicador més usat a l'hora de tractar sobre el canvi climàtic mundial és el registre de la temperatura de l'aire en superfície, però la precipitació pot ser igualment un component important (Hulme, 1995). És evident, però, que alguns registres climàtics no poden ser usats quan estem fent un treball de recerca seriós. Aquests han de complir dues condicions essencials: suficient longitud i bona qualitat.

La recopilació de dades a casa nostra va començar relativament tard. Així la primera estació meteorològica amb registres continuats de precipitació va ser la de Barcelona-Universitat el 1850. A més, ens trobem també amb gran quantitat de llacunes a la majoria de les estacions, entre les quals destaquen les degudes a la Guerra Civil Espanyola.

La primera estació pluviomètrica en funcionament a les comarques de la Ribera d'Ebre, Terra Alta i Priorat va ser la de Falset, que va començar els seus registres el mes de setembre de 1896 (Febrer, 1930). Un total de 14 estacions (vegeu Taula I) van començar a recopilar dades de precipitació abans de 1925. Algunes d'elles encara continuen en l'actualitat sense grans llacunes (Benissanet, Tivissa, Flix, etc.), mentre que d'altres han desaparegut (Porrera), o han estat fora de funcionament durant algun període de temps per tornar a l'activitat posteriorment (Móra la Nova).

TAULA I. ESTACIONS METEOROLÒGIQUES A LA RIBERA D'EBRE, TERRA ALTA I PRIORAT ANTERIORS AL 1925

<i>Població</i>	<i>Observador</i>	<i>Data d'inici</i>
Falset	Josep Garreta	Setembre 1896
Gandesa	Ignasi Nadal	Juliol 1899
Porrera	Jaume Montlleó	Octubre 1907
Benissanet	Agustí Cot	Setembre 1911
Tivissa	Rosend Loran	Octubre 1911
Corbera	Domènec Mauri	Novembre 1912
Móra la Nova	Joaquim Borràs	Novembre 1915
Vinebre	Jaume Pros	Abril 1916
Batea	Pasqual Català	Juny 1917
Flix	Personal de l'Electroquímica	Setembre 1917
Rasquera	Antoni Monclús	Octubre 1917
Bot	Cristòfol Loscos	Gener 1918
Ginestar	Antoni Monclús	Agost 1921
Capçanes	Abdó Barceló	Juny 1922

Font: elaboració pròpia a partir de Febrer (1930)

L'ESTACIÓ DE TIVISSA

L'estació meteorològica de Tivissa fou creada l'octubre de 1911 sota els auspicis del Servei Meteorològic de Catalunya, en un primer moment dependent de la Mancomunitat de Catalunya i posteriorment de la Generalitat de Catalunya. En aquell moment es va instal·lar un pluviòmetre tipus Hellmann, el qual fou acceptat com a reglamentari pel Servei pluviomètric espanyol (Jardí, 1923). L'artífex de la instal·lació de l'estació a Tivissa fou el Dr. Ramon Jardí i Borràs, professor de la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona i fill de la vila. El Dr. Jardí, entre nombroses altres coses, fou l'inventor del pluviògraf d'intensitats que porta el seu nom (aparell que l'any 1997 va complir 75 anys). Les observacions de la temperatura començaren un any més tard, amb la instal·lació d'una garita de doble persiana, amb un termòmetre de màxima i un de mínima del model Tonnelot, un termògraf Richard model BCM i un psicròmetre (Jardí, 1923).

El primer observador fou en Rosend Loran i Borràs, farmacèutic del poble. Tots els instruments van ser instal·lats al terrat de casa seva al carrer Castillejos, actual carrer Castell (vegeu plànol de la població de Tivissa a la

figura 1). L'observatori es trobava a 325 metres sobre el nivell del mar i a 1,8 metres sobre el nivell del terrat. Sobre aquesta localització Jardí (1923) explicà: "Les condicions d'instal·lació dels aparells, sense ésser les recomanades ordinàriament, no són dolentes, i calgué acceptar aquesta solució, per no ésser-ne possible cap altra". En Rossend Loran va efectuar les observacions des de l'inici del funcionament de l'estació (octubre de 1911 per a precipitacions i setembre de 1912 per a temperatures), fins a la seva mort el novembre de 1928. Això va provocar un temps d'*impasse*, i no tenim dades de temperatura fins l'abril de 1929; en canvi sí que disposem de dades de precipitació durant aquests quatre mesos.

El següent observador fou en Víctor Santapau i Margalef, el qual, després de desenvolupar diverses activitats i viatjar per diferents països durant

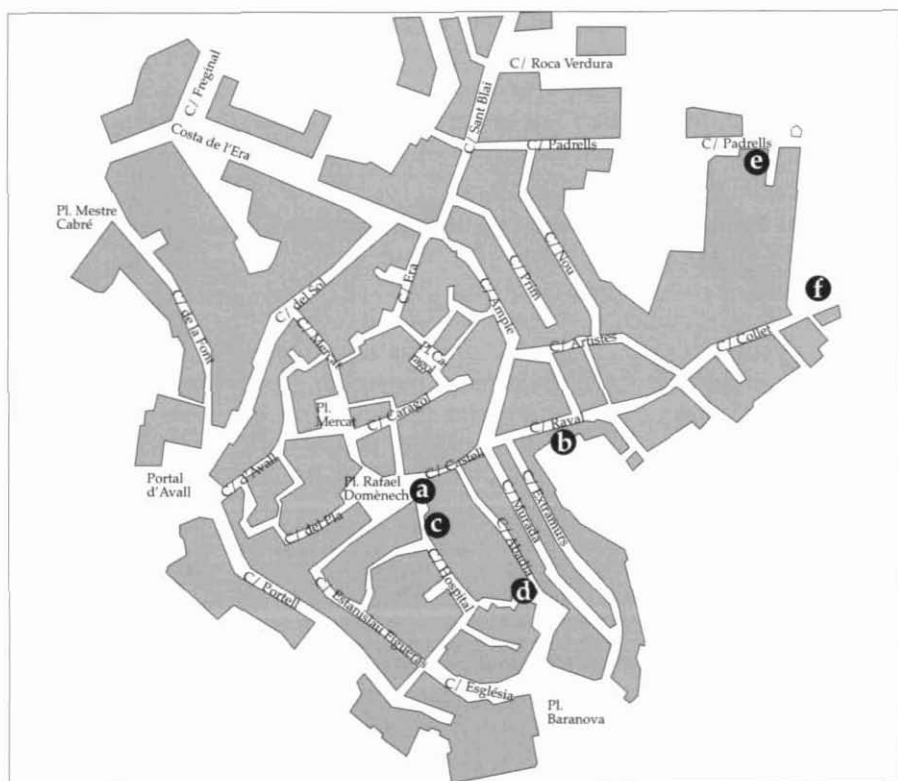

Fig. 1. Plànol de la població de Tivissa amb indicació dels diferents emplaçaments de l'estació meteorològica

- a) Rossend Loran (oct. 1911 - nov. 1928)
- b) Víctor Santapau (abr. 1929 - set. 1935)
- c) Ajuntament (oct. 1935 - gen. 1938)
- d) Montserrat Brull (gen. 1938 - abr. 1950) / Adolf Brull (maig 1950 - set. 1975)
- e) Adolf Brull (oct. 1975 - set. 1997)
- f) Adolf Brull (oct. 1997 - actualitat)

la seva joventut (Suïssa, França, Itàlia i Argentina), va treballar les propietats de la seva casa pairal a Tivissa, i tingué cura de l'estació meteorològica. A l'igual que en Rossend Loran, en Víctor Santapau tenia instal·lats els instruments al terrat de casa seva al carrer del Cementiri, actual carrer del Raval (vegeu figura 1). Les seves observacions van des del mes d'abril de 1929 fins al 30 de setembre de 1935.

L'estació meteorològica fou traslladada l'octubre de 1935 a l'Ajuntament, i s'instal·là al terrat de la seva torratxa (vegeu figura 1). L'encarregat d'anotar les observacions fou en Jaume Mauri i Cedó, l'agutzil del poble. Les seves observacions van des de l'octubre de 1935 fins el 12 de gener de 1938.

A partir d'aquesta darrera data hi ha un nou canvi d'emplaçament: l'estació passa a situar-se al terrat de la casa de Cal Vicari, al carrer de l'Abadia (vegeu figura 1), i queda a càrrec de la Montserrat Brull i Monner, la qual comptava amb el suport del seu oncle, en Lluís Brull, que va tenir cura de les observacions durant el període de temps en què la seva neboda va estudiar a Barcelona. El període en què les observacions van estar a càrrec de la Montserrat Brull fou des del dia 13 de gener de 1938 fins el dia 1 de maig de 1950, data en què, a causa del seu casament, es va traslladar a Móra la Nova.

El relleu d'observador el va agafar el seu germà, l'Adolf Brull i Monner (industrial tivissà), el qual també va tenir la col·laboració del seu oncle. Tot i el canvi d'observador, l'estació va continuar en el mateix emplaçament (la casa pairal) fins el mes de setembre de 1975, data en què va ser traslladada a un terrat situat a la fàbrica propietat de l'Adolf Brull (vegeu figura 1) al carrer Padrells. Actualment l'Adolf Brull continua com a observador, però un darrer canvi d'emplaçament ha estat fet. A partir de l'octubre de 1997 l'estació fou traslladada a un solar situat al costat de l'anterior ubicació (vegeu figura 1). El desplaçament ha estat mínim; el que veritablement ha canviat respecte a tots els anteriors emplaçaments ha estat la seva situació en alçada, passant d'estar sempre en els terrats dels edificis a estar a terra.

Per últim, cal ressenyar que l'estació meteorològica de Tivissa forma part de la xarxa d'estacions de l'Institut Nacional de Meteorologia (INM).

BIBLIOGRAFIA

FEBRER, Joaquim (1930): *Memòries Patxot, volum 1, Atlas pluviomètric de Catalunya*. Institució Patxot. Barcelona.

HULME, Mike (1995): "Estimating global changes in precipitation". *Weather*, 50: 34-42.

JARDÍ, Ramon (1923): *Deu anys d'observacions termopluviomètriques a Tivissa*. Notes d'Estudi núm. 20, Publicacions de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, Barcelona.

KARL, Thomas R.; KNIGHT, Richard W. i CHRISTY, John R. (1994): "Global and Hemispheric Temperature Trends: Uncertainties Related to Inadequate Spatial Sampling". *Journal of Climate*, 7: 1.144-1.163.